

Projekt je realizovaný vďaka podpore:

a ZSE, a.s.

23. apríl 2012

TLAČOVÁ SPRÁVA

Výsledky Hodnotenia samosprávnych opatrení (HSO) v regiónoch SR za obdobie 1. štvrtroka 2012

Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR), prináša výsledky projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)**. V rámci projektu sa štvrťročne vyjadrujú ekonomickí analytici, podnikatelia, primátori a starostovia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií k navrhovaným a realizovaným opatreniam samosprávnych inštitúcií na úrovni obcí, miest i krajov. Projekt HSO tak prináša názor odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Partnerom projektu je **Združenie miest a obcí SR**, realizovaný je vďaka podpore spoločností *Colliers International, spol. s r.o., Municipalia, a.s. a ZSE, a.s.*

Výsledky:

Najvyššie oceneným opatrením za obdobie **január až marec 2012** sa stal **projekt mesta Malacky, ktoré v troch etapách realizuje projekt komplexného zabezpečenie transparentnosti vo svojej činnosti**. Opatrenia prijímané v rámci uvedeného projektu nielen výrazne zužujú priestor pre korupciu pri činnosti miestnej samosprávy, ale zároveň posilňujú účasť verejnosti na rozhodovaní a celkovom fungovaní mesta.

Poradie opatrení od najlepšie k najhoršie hodnoteným:

(pozitívne opatrenia majú plusový rating, negatívne mínusový)

Hodnotenie samosprávnych opatrení	Rating
za obdobie: január – marec 2012	[300, -300]
1. Malacky realizujú komplexný program transparentnosti mesta	191
2. Martinčania už hlasujú aj prostredníctvom elektronického referenda	132
3. Protikorupčná schránka na košickom magistráte sa stretla so záujmom verejnosti	112

4. Rimavská Sobota zriadila osobitný referát pre rómsku problematiku	108
5. Parkovací dom v Michalovciach vybuduje súkromná firma za svoje peniaze	81
6. Poslanci v Poltári odmietli odvolať kontrolórku, ktorá neobstála v dychovej skúške na alkohol	-22
7. Žilina šetrí, ale aj rozhadzuje	- 89
8. Rekonštrukcia sály prakticky vylúčila verejnosť z rokovaní Nitrianskeho samosprávneho kraja	- 101

Druhým najúspešnejším samosprávnym opatrením v prvom štvrtroku 2012 sa stalo **uskutočnenie elektronického prieskumu verejnej mienky v Martine**. Obyvatelia mesta mohli z pohodlia domova hlasovať o využití úveru, ktorý si mesto zobralo, na jednu zo šiestich investičných akcií.

Ako tretie najúspešnejšie opatrenie prvého štvrtroka 2012 bolo vyhodnotené **umiestnenie protikorupčnej schránky na magistráte Košíc**. Schránka sa stretla s veľkým záujmom verejnosti.

Najmenej prínosným opatrením sa stalo konanie Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktoré po premiestnení svojich rokovaní do rekonštruovanej sály Župného domu v Nitre **vyčlenil pre verejnosť nedostatočný a nedôstojný priestor, čím obmedzil participáciu verejnosti na zasadnutiach NSK**. A hoci medzitým urobil čiastočnú nápravu odsunutím úradníkov do vedľajšej miestnosti, ide stále o provizórium, vyžadujúce si vyhovujúce riešenie.

Podrobný popis opatrení a vybrané komentáre hodnotiteľov

1. Malacky realizujú komplexný program transparentnosti mesta

Mesto Malacky prijalo ešte začiatkom roka 2011 projekt posilnenia transparentnosti a otvorenosti mesta, pozostávajúci z troch častí - hospodárenie s majetkom mesta; verejné obstarávanie, mediálna a informačná politika mesta; personálna politika a politika pridelovania bytov.

Vo februári 2012 bola ukončená prvá časť prijatím novely rokovacieho poriadku mestského zastupiteľstva. Ten obsahuje, okrem iného, aj novinku medzi samosprávami, ktorou je kreovanie komisií na základe verejného oznamu s ponukou účasti pre obyvateľov, ďalej možnosť občana vystúpiť ku ktorémukoľvek bodu rokovania MZ, ale napríklad aj nastavenie režimu pripomienkovania zásadných materiálov mesta v režime ako pri návrhoch VZN na úradnej tabuli. Mesto prijalo aj nové VZN o dotačnej a grantovej politike, ktorá obsahuje aj záväzné kritériá pre pridelovanie dotácií športovým klubom, ktoré sú tak verejnosťou spätne kontrolovateľné, VZN o zásadách hospodárenia s majetkom mesta obsahujúcu opatrenia pre sprehľadnenie prevodov, vrátane zásadnej zmeny idúcej nad rámec zákona o majetku obcí, keď zakotvuje ceny pozemkov pri dodatočnom majetkovoprávnom vysporiadaní (zúženie priestoru pre individuálne posudzovanie prípadov a možné zvýhodnenia jednotlivcov). Malacky okrem toho už zverejňujú zvukové záznamy z rokovania MZ a pripravuje sa aj obrazové vysielanie.

Komisia pre verejné obstarávanie zároveň pripravuje opatrenia v rámci druhej časti projektu, ktorá bude ukončená vo februári až marci 2013, a súčasne aj tretia časť, v rámci ktorej bude navrhnuté odčlenenie mestských médií od mestského úradu a novým VZN nastavené konkrétne informačné povinnosti mesta voči svojim obyvateľom.

Komentár

Respondenti ocenili opatrenie Malaciek ako najprínosnejšie z hodnotených opatrení, a to najmä z dôvodu snahy mesta o komplexné zabezpečenie transparentnosti vo svojej činnosti. Opatrenie podľa ich názoru nielen výrazne zužuje priestor pre korupciu, ale zároveň výrazne posilňuje účasť verejnosti na rozhodovaní a celkovom fungovaní samosprávy, a teda zavádza prvky priamej demokracie. Zhoda panovala aj v názore, že Malacky budú musieť presvedčiť o úprimnosti svojich snáh aj z dlhodobého hľadiska.

Podľa **Vladimíra Pirošíka**, *advokáta a poslanca MsZ v Banskej Bystrici*, Malacky urobili veľký inštitucionálny krok k posilňovaniu hlasu verejnosti. Osobitne inovatívnym je verejné pripomienkovanie všetkých zásadných materiálov a tiež možnosť občanov „prihlásiť sa“ do komisií MsZ a pomáhať tak mestu. Pravidlá sú však jedna vec, a ich uplatňovanie je vec druhá. Bude preto veľmi zaujímavé sledovať, ako sa tento protikorupčný program uplatní v praxi.

Opatrenie vnímal rovnako pozitívne aj **Daniel Klimovský**, *odborný asistent na Ekonomickej fakulte Technickej univerzity v Košiciach*, podľa ktorého transparentnosť a otvorenosť patria medzi základné požiadavky modernej verejnej správy, a preto je potrebné vnímať snahu samosprávy v Malackách ako nasledovaniashodnú. Samozrejme, samospráva musí svoj zámer potvrdzovať dlhodobo. Ak sa jej to však podarí, malo by dôjsť k pozitívnym efektom, ako napríklad k postupnému zvyšovaniu dôvery obyvateľov mesta voči samosprávnym inštitúciám.

2. Martinčania už hlasujú aj prostredníctvom elektronického referenda

Martin realizoval historicky prvé z plánovaných elektronických prieskumov verejnej mienky. Tzv. Elektronické referendum je pokračovaním projektu Transparentné mesto a občanom mesta dáva do rúk možnosť priamo svojimi hlasmi spolurozhodovať o chode mesta tým, že sa ich v elektronickej ankete pýta na ich názor na plánované významné investície.

Samotnému hlasovaniu predchádzala registrácia v systéme, pričom občania, ktorí sa neregistrovali, mohli svoj hlas odovzdať aj osobne v hlasovacích miestnostiach. Predmetom historicky prvého hlasovania bolo využitie nového úveru, ktorý si mesto zobralo, na jednu zo šiestich akcií: cyklistické trasy v meste, obnova historickej budovy advokátskej komory, rekonštrukcia Vajanského námestia, ukončenie Ulice A. Kmeťa, vybudovanie, resp. rekonštrukcia domu smútku a vybudovanie denného stacionára pre seniorov.

Mesto naplánovalo elektronický prieskum na deň volieb, pričom podľa hovorca tým ušetrilo 5 000 euro, čo bol náklad spojený s parlamentnými voľbami. Ak by sa prieskum uskutočnil samostatne, vyšiel by podľa odhadov magistrátu na 7 500 €. V prvom elektronickom prieskume verejnej mienky Martinčania napokon dali prioritu návrhu na budovanie cyklotrás.

Komentár

Respondenti ocenili opatrenie mesta Martin, ktoré je dlhodobo známe svojimi progresívnymi inováciami, vysoko pozitívne, pretože elektronické referendum, či iné typy elektronického hlasovania, sú pre občanov pohodlné a rýchle a z dlhodobého pohľadu znižujú náklady mesta. Pochybnosť u niektorých členov komisie vyvolalo načasovanie referenda na termín parlamentných volieb, keďže v nich kandidoval aj primátor mesta, a teda, či nešlo o účelové načasovanie. Pochybnosti vyvolala aj etická rovina referendových otázok, pretože z hľadiska atraktivity pre širokú verejnosť neboli zďaleka rovnocenné, čo ale neznamená, že tie menej atraktívne by neboli v skutočnosti potrebnéjšie.

Opatrenie za veľmi dobré označil aj **Vladimír Benč**, *analytik Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, Prešov*, ktorý by ho navrhol naviazať na každoročné schvaľovanie rozpočtu samosprávy, kde sa plánujú investičné aj neinvestičné akcie na ďalší rok, prípadne by ho realizoval aj pri schvaľovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a jeho akčných plánov.

Umožniť Martinčanom spolurozhodovať o tom, aké majú byť investičné priority mesta považuje za chvályhodné aj **Dušan Sloboda**, *analytik Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, Bratislava*. Hodnotil pozitívne snahu mesta o čiastočne participatívny rozpočet a vťahovanie, zväčša pasívnych občanov, do diania. Na opatrení však vidí dve chybičky krásy. Prvou je, že Martinčania dostali možnosť rozhodovať o tom, ako sa minú peniaze z úveru, pričom si však myslí, že by možno stálo za to spýtať sa ich i na to, či vôbec podporujú zadlžovanie sa mesta. Druhou chybičkou je, že mesto uskutočnilo prieskum v deň parlamentných volieb, v ktorých martinský primátor kandidoval, a ako sa ukázalo, úspešne, keďže sa stal poslancom Národnej rady SR. Ostáva teda otázka, či za spojením vykonania tohto prieskumu v deň parlamentných volieb bola len snaha ušetriť na „materiálovom a technickom zabezpečení“, alebo zámerom bolo aj pritiahnúť Martinčanov k volebným urnám. Každopádne, úspech sa martinskému primátorovi uprieť nedá.

Skeptickejšie vnímal opatrenie **Martin Šuster**, *ekonóm Národnej banky Slovenska, Bratislava*. Hoci voči zisťovaniu postojov občanov cez elektronické prieskumy nič nemá, považuje za úplne absurdný postup, keď si mesto najprv vezme úver a potom začne rozmýšľať o tom, na čo peniaze minie. Navyše, v tomto prieskume sa, podľa jeho názoru, porovnávali situácie, ktoré sa ľudovým hlasovaním nemajú riešiť. Kým napr. cyklistický chodník je atraktívny pre množstvo hlasujúcich, pre každého z nich znamená vybudovanie chodníka iba malý dodatočný úžitok. Na druhej strane, za dokončenie ulice A. Kmeťa hlasovalo veľmi málo obyvateľov – pravdepodobne tí, ktorí bývajú v blízkosti – ale pre každého z nich môže táto investícia predstavovať veľký pokrok.

3. Protikorupčná schránka na košickom magistráte sa stretla so záujmom verejnosti

Košická samospráva umiestnila v priestoroch magistrátu schránku, do ktorej môžu občania vhadzovať svoje pripomienky, podnety a postrehy týkajúce sa transparentnosti vybavovania úradných záležitostí na tomto mestskom úrade. Na rovnaký účel bola zriadená aj emailová schránka. Prístup k schránke aj k emailovému kontu má primátor, viceprimátori a riaditeľ magistrátu.

Mesto zriadenie schránky aj špeciálnej emailovej adresy zdôvodnilo snahou o zlepšovanie podmienok pre občanov na vybavovanie úradných záležitostí, hlavne odhaľovanie korupcie. Primátor sľubuje v takýchto prípadoch nulovú toleranciu ako aj to, že o situácii bude pravidelne informovať aj mestské zastupiteľstvo.

Schránka bielej farby s nápisom Občianska schránka pre boj proti korupcii je umiestnená vo vestibule magistrátu mesta Košice pred vstupom do podateľne, e-mailová adresa pre občianske podnety je: obcianskalinka@kosice.sk. Iba za prvý mesiac zaznamenala radnica 160 tisíc podnetov od občanov a schránku museli vyprázdňovať 5 krát denne.

Komentár

Napriek faktu, že hodnotiacia komisia ohodnotila opatrenie mesta veľmi vysoko, keďže všeobecne považuje protikorupčné opatrenia na úrovni samospráv za veľmi prínosné, viacerí jej členovia poukázali aj na jeho nesystémové prvky. Za také považujú napríklad neexistenciu verejnej kontroly, ako sa s jednotlivými podnetmi naložilo, ďalej fakt, že nebol ošetrený konflikt záujmov v prípadoch, ak sa podnety týkajú aj najvyšších funkcionárov, ktorí ako jediní majú prístup k podnetom, ale tiež fakt, že kontrolu nevykonáva nezávislá autorita, ale samospráva samotná. Za takýchto podmienok hrozí, že verejnosť môže považovať toto opatrenie skôr za populistické, hoci mohlo byť vedené úprimnými úmyslami.

Opatrenie pozitívne vnímal aj **Róbert Kičina**, *výkonný riaditeľ Podnikateľskej aliancie Slovenska, Bratislava*, pretože prieskumy pravidelne potvrdzujú, že korupcia patrí k najväznejším problémom v spoločnosti. Schránka na podnety od občanov na košickom magistráte zvyšuje pravdepodobnosť odhaľovania korupčných aktivít, a teda vytvára na úradníkov väčší tlak, aby konali čestne a podľa zákona. Je presvedčený, že boj proti korupcii nezvládne štát bez väčšej angažovanosti lokálnych komunít, a preto si myslí, že príklad Košíc by mali nasledovať aj iné samosprávy.

Podľa názoru *politológa Ivana Rončáka*, enormný záujem verejnosti o podávanie podnetov signalizuje, že verejnosť v Košiciach nemá k dispozícii účinné možnosti ako upozorniť zodpovedných na nevhodné správanie zamestnancov magistrátu a je potrebné prijať aj iné možnosti, kde bude môcť verejnosť adresovať svoje podnety. Lebo jedna zahltená schránka nemôže fungovať a všetky podnety sa pravdepodobne netýkajú korupcie.

Určitú opatrnosť vo vzťahu k opatreniu vyslovil **Martin Šuster**, ktorý opatrenie vníma takisto pozitívne, iba neverí, že by k schránke mali prístup iba primátor, jeho zástupca a riaditeľ magistrátu, ako to bolo deklarované. Jednoduchá matematika totiž hovorí, že ak magistrát evidoval za mesiac 160 000 podnetov, ako bolo zverejnené, tak traja ľudia, aj keby celú pracovnú dobu vôbec nič iné nerobili, by mali na každý podnet asi 10 sekúnd.

4. Rimavská Sobota zriadila osobitný referát pre rómsku problematiku

Rimavská Sobota ako mesto s početnou rómskou populáciou zápasí s mnohými problémami. Rimavskosobotská samospráva preto zriadila na mestskom úrade špecializovaný referát, ktorý sa zaoberá výhradne riešením rómskej problematiky. Referát, ktorý má zatiaľ jedného pracovníka, má v náplni

práce napríklad vykonávať poradenskú a administratívnu činnosť pre obyvateľov žijúcich na sídlisku s početnou rómskou populáciou, vykonávať terénnu prácu, prostredníctvom, ktorej mapuje potreby rómskej menšiny a občanov bez prístrešia. Jeho úlohou je tiež spolupracovať s inými oddeleniami či mestskou políciou a tiež sledovať a využívať grantové ponuky a iné možnosti na získanie dotačných zdrojov pre udržiavanie a rozvoj sociálnych služieb v meste.

V praktickej rovine to znamená, že referent občanom pomáha pri vypisovaní rôznych tlačív, žiadostí, návrhov na rozvody, na výživné pre rozvedené manželky, manželov, návrhy na zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti a podobne.

Od 1. októbra 2011, kedy bol zriadený referát, až do 15. marca 2012 referát riešil 50 rôznych podaní od klientov, pričom všetky boli vybavené k ich spokojnosti. Svedčí o tom aj fakt, že až doposiaľ nebola voči práci referátu podaná ani jedna sťažnosť. Podľa vyjadrenia primátora, očakávania mesta, formulované pri zriadení referátu, sú napĺňané a mesto je s doterajšou prácou referátu spokojné.

Komentár

Opatrenie bolo vnímané hodnotiacou komisiou veľmi kladne, pričom ako prínosný bol vnímaný najmä fakt, že miestna rómska komunita teraz presne vie, na koho sa v prípade potreby obrátiť a tiež, že pracovník referátu si získal ich dôveru. Vzhľadom k početnosti rómskej komunity si však respondenti myslia, že mesto by malo posilniť aj terénnu prácu, aby sa dozvedelo o problémoch včas a dokázalo im v spolupráci so štátnymi orgánmi predchádzať.

Zriadenie referátu považuje za dobré opatrenie aj **Laura Dittel**, riaditeľka *Karpatskej nadácie v Košiciach*, a to najmä preto, lebo Rimavská Sobota patrí medzi mestá s početnou rómskou populáciou, čo je spojené aj s odlišnými potrebami a tiež odlišnými prístupmi k riešeniu problémov. Nie si je celkom istá, či jediný pracovník tohto referátu dokáže obhospodáriť všetky činnosti, ktoré referát v náplni práce má a myslí si tiež, že v prípade tohto referátu by bola veľmi potrebná súčinnosť s inými referátmi na mestskom úrade – napr. sociálnych vecí a pod.

S opatrením súhlasí aj **Jiří Životský**, starosta obce *Sokolnice z Českej republiky*, podľa ktorého je dobré pomáhať sociálne slabým a vylúčeným občanom. Jeho drobnou výhradou však je, že sa jedná výlučne o referát pre Rómov, čo ich opticky oddeľuje od „bielych“ a môže to zbytočne vyvolávať negatívne nálady medzi ostatnými občanmi. Preto skôr navrhuje, aby sa zameranie referátu rozšírilo na všetkých sociálne vylúčených občanov mesta bez rozdielu farby pleti.

Rezervovaný postoj k opatreniu prezentoval **Andrej Šteiner**, riaditeľ *Karpatského rozvojového inštitútu v Košiciach*, podľa ktorého sa de facto jedná o potvrdenie sociálnej vylúčenosti Rómov a opatrenie mu skôr pripomína spravovanie územia na etnickom princípe.

5. Parkovací dom v Michalovciach vybuduje súkromná firma za svoje peniaze

Možný spôsob, ako riešiť nedostatok parkovacích miest najmä v mestách pri súčasnom nedostatku peňazí v rozpočtoch samospráv ukazuje príklad z

Michaloviec. Výstavbu prvého poschodového parkovacieho domu v centre mesta zafinancuje súkromná firma. Tá uspela v obchodnej verejnej súťaži, na základe ktorej v centre Michaloviec pribudne 260 parkovacích miest. Parkovací dom s dvomi podzemnými a dvomi nadzemnými podlažiami postaví firma na vlastné náklady. Mestský pozemok bude mať prenajatý na 25 rokov za ročné nájomné 15-tisíc eur. Nad garážami budú kancelárie aj prevádzky. Firma zároveň umožní prejazd k susedným nehnuteľnostiam cez prízemie budovy.

Investor sa zaviazal, že v prípade, ak stavebné práce nezačne, bude znášať pokutu vo výške 1 250 eur za každý mesiac omeškania. Mesto bude mať v dome počas nájmu bezodplatne k dispozícii 21 parkovacích miest. K vysporiadaniu vlastníctva – mestského pozemku a súkromného parkovacieho domu – dôjde po ukončení zmluvného vzťahu, teda po uplynutí 25 rokov. V hre sú tri alternatívy, buď mesto odkúpi stavbu za zostatkovú cenu v zmysle znaleckého posudku, alebo firma odkúpi za znaleckú cenu pozemok od mesta, alebo dôjde k inej vzájomnej dohode.

Komentár

Respondenti vnímali uvedené opatrenie prevažne pozitívne, ako pomerne dobre premyslený a zvládnutý príklad riešenia problému parkovania bez okamžitého dopadu na rozpočet mesta. Aj keď ide v podstate o klasický PPP projekt využívaný aj inde, komisia vnímala ako pozitívum aj fakt, že na vybudovanie garáže prebehla transparentná súťaž.

Ako vynikajúce riešenie vníma opatrenie aj **Bohumil Olach**, šéfredaktor *Obecných novín*, pretože dodnes nechápe, že takéto parkovacie domy nestavajú podnikatelia, ktorí majú „dlhé“ peniaze. Alebo je to chyba samosprávy? Využiť by bolo možné aj viaczdrojové financovanie, pretože riadne riešenie problémov parkovania najskôr štát a potom samospráva roky zanedbávala. Doteraz v mestách poväčšine robili iba opatrenia na reguláciu statickej dopravy - teda zákazy, spoplatňovanie parkovania a podobne.

Rovnako pozitívne vníma opatrenie aj **Antonín Eliáš**, šéfredaktor časopisu *Obec a finance z Českej republiky*. Opatrenie je podľa jeho názoru správnym príkladom spolupráce verejného a súkromného sektora. Na tejto spolupráci je vždy najzložitejšou otázkou presné zmluvné vymedzenie práv a povinností oboch zúčastnených strán, a to nielen v procese samotnej realizácie stavby, ale tiež pravidlá využívania zariadenia a náklady na jeho prevádzku a údržbu a hlavne tiež spôsob vyrovnania oboch partnerov po uplynutí zmluvnej doby. Verejný sektor spravidla potrebuje riešiť problém a nemá zdroje, naproti tomu súkromný sektor ich má, ale ich chce investovať so ziskom. Opatrenie z Michaloviec sa javí z hľadiska potrieb mesta ako výhodné.

6. Poslanci v Poltári odmietli odvolať kontrolórku, ktorá neobstála v dychovej skúške na alkohol

Primátor Poltára vykonal na mestskom úrade dychovú skúšku na alkohol, pričom ako druhá v poradí prišla na rad hlavná kontrolórka, ktorá mala pozitívnu dychovú skúšku. Podľa slov primátora sa kontrolórka bránila tvrdením, že má tuhú žuvačku, preto bola dychová skúška zopakovaná. V tej však prístroj opätovne namerlal prítomnosť alkoholu. Nikto z ďalších pracovníkov úradu už pozitívnu dychovú skúšku nemal.

Hlavná kontrolórka po opakovanej skúške odmietla podpísať zápisnicu z dychovej skúšky a aj ďalšiu dychovú skúšku po tom, čo skontrolujú ostatných pracovníkov a z úradu odišla. Následne zostala práceneschopná. V reakcii na túto udalosť zvolal primátor mimoriadne mestské zastupiteľstvo, na ktorom navrhol odvolanie kontrolórky. Poslanci sa však na zastupiteľstve kontrolórky zastali, za jej odvolenie hlasovali iba štyria, siedmi sa zdržali a jeden bol proti. Svoj postoj odôvodnili tým, že primátor nevie doložiť funkčnosť prístroja na meranie alkoholu, pretože v čase merania nebol riadne kalibrovaný (primátor nevedel doložiť kalibračný protokol).

Skutočnosťou zostáva, že v decembri 2011 hlavná kontrolórka vyhlásila, že na poltárskej radnici sa pri hospodárení s majetkom nedodržiava zákon. Primátor za to vtedy zožal od mestských poslancov veľkú kritiku a tí sa zároveň dožadovali okamžitej nápravy. V reakcii na zistenia kontrolórky vyhlásili, že nakladanie s majetkom na radnici chcú kontrolovať priebežne, každé tri mesiace.

Komentár

Opatrenie bolo respondentmi hodnotené len mierne negatívne, a to najmä z dôvodu jeho rozporupnosti. Na jednej strane prítomnosť alkoholu v práci nie je povinný tolerovať žiadny zamestnávateľ a určite to nemá dobrý vplyv ani na pracovné výkony. Na druhej strane, vykonanie dychovej skúšky vyznieva v tomto prípade ako pomsta za odhalené problémy pri hospodárení s majetkom mesta, čím celá záležitosť dostáva iný rozmer, čo bol zrejme aj dôvod, prečo poslanci odmietli hlavnú kontrolórku odvolať, keďže primátor nebol schopný dokázať funkčnosť prístroja.

Myslí si to aj **Juraj Hipš**, riaditeľ Centra environmentálnej a etickej výchovy Živica, Bratislava. Je samozrejme neprípustné, aby kontrolórka počas pracovnej doby pila. Na druhej strane je nutné zvážiť, do akej miery je tu možnosť pomsty za to, že kontrolórka zverejnila nedostatky v hospodárení. Tento prípad sa ťažko posudzuje, keďže verejnosť nepozná všetky okolnosti.

Dušan Sloboda opatrenie komentoval, že ak by bežnému zamestnancovi bolo na pracovisku preukázané, že je pod vplyvom alkoholu, mohlo by to skončiť i okamžitou výpoveďou. To sa však nemôže stať hlavnému kontrolórovi, keďže toho volí a odvoláva mestské zastupiteľstvo a medzi dôvodmi, ktoré znamenajú automatický zánik funkcie, by ste v zákone o obecnom zriadení márne hľadali „vykonávanie práce pod vplyvom alkoholu“. Nehovoriac o tom, že človek, ktorý má v pracovnej náplni „kontrolu zákonnosti,“ by mal po takomto správaní odstúpiť zo svojej funkcie s hanbou okamžite sám.

Nielen tento prípad poukazuje na to, že potrebujeme zmenu systému kontroly a posilnenie zodpovednosti ale tiež autonómie výkonu funkcie hlavných kontrolórov v samospráve. Hlavní kontrolóri nie sú v súčasnosti nezávislí – volí a odvoláva ich zastupiteľstvo, odmenu im schvaľuje zastupiteľstvo, v mnohých obciach chýbajú a výkon kontroly je formálny. Hlavných kontrolórov by bolo treba mestám a obciam vylosovať (malé obce združiť a vylosovať jedného kontrolóra pre viaceré obce), odmenu určovať za výkon podľa tabuliek a stanoviť v zákone jasné a tvrdé sankcie, vrátane zániku funkcie v prípadoch, kedy sa kontrolór spreneverí výkonu svojej funkcie či základným etickým pravidlám.

7. Žilina šetrí, ale aj rozhadzuje

Napriek úsporným opatreniam, ktoré po svojom nástupe zaviedol primátor Žiliny, ako napríklad zrušenie turistickej informačnej kancelárie, šetrenie na vianočných oslavách, ohňostroji či mestskom divadle, sú oblasti, v ktorých sa radnica neuskromňuje. Svedčí o tom aj kúpa luxusných pier a darčkových predmetov v celkovej hodnote 36-tisíc eur. Vo zverejnenom zozname sa nachádzajú aj desiatky pier drahých značiek, spolu za tisíce eur.

Kritici nespochybňujú potrebu výdavkov na reprezentáciu mesta, ktoré sú aj podľa nich nevyhnutné, ale rozsah nákupu predmetov, ktorý je podľa nich neadekvátny. Napríklad, väčšie mestá, ako Bratislava a Košice tvrdia, že luxusné perá nepotrebujú a hosťom rozdávali knihy o svojich mestách za rádovo nižšie sumy než investovala do darčkových predmetov Žilina.

Len pre porovnanie, približne v rovnakom čase, keď obstarávala darčkové predmety Žilina, [zverejnila dánska vláda](#), že v rámci rotačného predsedníctva krajiny v EÚ bude najdrahším darčekom, ktorý Dánsko venuje svojim hosťom – najvyšším štátnikom členských krajín EÚ - hodiny s budíkom v hodnote približne 90 eur za kus. Je to iba o málo viac, ako najdrahší predmet zakúpený Žilinou - súprava guľôčkové pero, ceruzka a peračník - v cene 57 eur za kus.

Komentár

Opatrenie ohodnotili respondenti negatívne predovšetkým preto, lebo v čase, keď štát a samospráva v tomto krízovom čase daňovníkom odkazujú, že bude opäť nevyhnutné zvyšovať dane, považujú mrhanie peniazmi na márnosti, ako v prípade mesta Žilina, za cynické. Prikláňajú sa k názoru, že ak sa chce mesto prezentovať, malo by byť originálnejšie a využiť miestny, napr. umelecký potenciál, než nakupovať drahé reklamné predmety.

Myslí si to aj **Andrej Šteiner**, podľa ktorého sa v sociologických prieskumoch ukazuje, že návštevník, bez ohľadu, či sa jedná o návštevníka rodiny, mesta, či krajiny, si vytvára vzťah/spomienku k danému miestu vtedy, ak spomienkový dar je charakteristický pre daný subjekt či región. Preto si myslí, že rozdávať drahé perá cudzej značky sú presným opakom vyššie uvedeného princípu.

Podobný názor prezentovala aj **Tatiana Lopušniaková**, analytička spoločnosti *Amrop Slovakia, Bratislava*, podľa ktorej sú úsporné opatrenia primátora Žiliny zásluhou súčasťou jeho pôsobenia v úrade. O to nepochopiteľnejšie je využitie prostriedkov mestskej pokladnice na kúpu luxusných pier a darčkových predmetov. Prezentácia mesta a prejavy výnimočnosti sú podľa jej názoru síce nevyhnutné, ale pre tento účel existujú aj lacnejšie alternatívy a obyvatelia Žiliny si určite vedia predstaviť aj efektívnejšie využitie mestských financií.

8. Rekonštrukcia sály prakticky vylúčila verejnosť z rokovaní Nitrianskeho samosprávneho kraja

Výsledkom opravy historického Župného domu v Nitre, ktorá trvala tri desaťročia a stála päť miliónov eur je faktické vylúčenie verejnosti z rokovaní Nitrianskeho samosprávneho kraja. Rokovania poslancov prebiehajú totiž v

historickej zrkadlovej sále, kde vyčlenený priestor pre verejnosť nie je len absolútne nedostatočný, ale aj nedôstojný a neprehľadný.

V sále je stupňovité pódium, na ktorom sú stoly a stoličky pre poslancov a úradníkov župy. Medzi dverami a pódium je úzky priestor, ku ktorému sú rokujúci poslanci otočení chrbtom a do ktorého sa má podľa predstáv kraja vpratať verejnosť aj médiá. Je tu miesto pre pár stoličiek, zvyšní návštevníci musia stáť. Priestor pre prácu novinárov, ako napr. stôl na notebook, resp. elektrická prípojka tu nie je k dispozícii. Ak sa občanom ujde miesto vzadu, ich šanca, ževidia čokoľvek z rokovania, je nulová, pretože vzhľadom na vyvýšené pódium dovidia iba ak na nohy sediacich poslancov či úradníkov.

Verejnosť situáciu kritizuje, považuje to za neúctu samosprávneho kraja k ľuďom. Zákon takéto situácie vôbec nerieši, hovorí len toľko, že zastupiteľstvo musí byť verejné. Okrem neúcty však môže byť problém aj praktický. Rokovací poriadok zastupiteľstva NSK hovorí, že ktokoľvek sa môže do rozpravy prihlásiť, a potom poslanci hlasujú, či mu umožnia vystúpiť. Technicky teda musí predsedajúci vidieť na verejnosť, aby videl hlásiaceho sa z radov neposlancov, čo v súčasnosti možné nie je.

Komentár

NSK medzitým po tvrdej kritike urobil nápravu. Tá spočíva v tom, že úradníci boli odsunutí z rokovacej sály do vedľajšej miestnosti a ich miesto bolo vyčlenené médiám a verejnosti. To však nemení nič na skutočnosti, že vedenie NSK a poslanci, ako volení zástupcovia občanov nikdy nemali dopustiť stav, kedy ako zastupiteľský orgán umožnili, hoci len na prechodný čas, aby rovnocenná súčasť tejto demokratickej inštitúcie – verejnosť, bola odsunutá na pokraj záujmu a počas rokovania krajského parlamentu bola nútená dívať sa na nohy a zadky úradníkov a poslancov. To ukazuje na skutočnú úroveň vnímania významu verejnosti z pohľadu vedenia tohto samosprávneho kraja a jeho poslancov, pretože aj keď po praktickej stránke organizačné veci ležia na pleciah úradníkov NSK, tí sú iba zamestnanci inštitúcie, a teda nemusia zohľadňovať záujmy verejnosti tak, ako je to úlohou volených zástupcov NSK.

Kedže v čase hodnotenia opatrenia nemali členovia hodnotiacej komisie k dispozícii informáciu o čiastočnej náprave stavu, ktorú medzitým NSK prijal, ich komentáre sa vzťahujú k pôvodnej situácii, sú však vzhľadom na pretrvávajúci provizórný stav pri rokovaní krajského parlamentu naďalej relevantné.

Potrebu okamžitého prijatia účinných opatrení prezentoval aj **Ján Buček**, vysokoškolský pedagóg na Prírodovedeckej fakulte UK Katedry humánnej geografie a demogeografie, Bratislava. Riešenie vidí napríklad v možnosti rokovať v iných priestoroch a historické priestory si nechať na iné účely, a to aj vtedy, ak by si ich mal kraj na čas hoci aj prenajať. Myslí si, že neexistuje iné riešenie, ak sa jedná o demokratickú inštitúciu a že verejnosť a médiá sú takmer rovnako dôležité ako samotní poslanci. Myslí si, že súčasná demokracia nekončí voľbami a poslancami a priamu účasť nevyriešia ani televízne kamery.

Negatívne vníma dané opatrenie aj **Ľubica Trubíniová**, projektová manažérka iniciatívy Bratislava otvorene, podľa ktorej je účasť verejnosti na rozhodovaní orgánov verejnej moci kľúčová pre správne fungovanie týchto orgánov v súlade s verejným záujmom a v jeho prospech. Je preto podľa nej nevyhnutné, aby orgány verejnej moci takúto participáciu verejnosti nielen pasívne umožňovali, ale aj samy verejnosť do svojej činnosti a rozhodovania

aktívne zapájali. Vytváranie vhodných materiálnych a organizačných podmienok pre občiansku participáciu je len úplne prvým a najzákladnejším predpokladom, resp. krokom verejnej správy v tomto smere. Samospráva NSK svojím prístupom k (pasívnej aj aktívnej) účasti verejnosti na jej rokovaníach jasne a žiaľ, veľmi arogantne ukazuje, že na verejnosti – a teda napokon ani na verejnom záujme – jej vôbec nezáleží a verejnosť za svojho partnera vôbec nepokladá.

RETROSPEKTÍVA

Pohľad späť na vybrané opatrenie, hodnotené v tomto projekte v minulosti (rubrika sa opätovne nehodnotí)

Mesto Trnava vysielala rokovanie zastupiteľstva na internete už ako bežnú záležitosť

Najvyššie oceneným opatrením v 1. štvrtroku 2011 sa stalo prvé online vysielanie zo zasadnutia mestského zastupiteľstva mesta Trnava. Rokovanie MsZ z 15. februára 2011 bolo skúšobné, preto radnica svoj zámer vtedy veľmi nepropagovala. Mesto dalo vtedy prednosť živému vysielaniu cez internet pred vysielaním v miestnej televízii z dôvodu, že bude mať väčší dosah na obyvateľov mesta.

Súčasnoscť:

V súčasnosti sa stalo živé vysielanie z rokovania MsZ v Trnave štandardom, pričom na internetovej stránke mesta sú trvalo k dispozícii aj videozáznamy všetkých rokovaní MsZ, ktoré sa od začiatku roka 2011 uskutočnili. Občania tak majú možnosť kedykoľvek z pohodlia domova sledovať rokovanie svojich zástupcov buď naživo, alebo aj spätne s využitím archívu.

Poznámka:

Členovia hodnotiacej komisie hodnotia opatrenia v rámci tohto projektu bez nároku na odmenu. Jednotlivé hodnotenia majú charakter ich osobného postoja a nemusia zodpovedať názorovej línii CPHR alebo organizácie, v ktorej hodnotitelia pôsobia.

Členovia hodnotiacej komisie, ktorí hodnotili opatrenia monitorované v 1. štvrtroku 2012:

Vladimír Benč, analytik, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Prešov
Ján Buček, vysokoškolský pedagóg, Prírodovedecká fakulta UK, Katedra humánnej geografie a demogeografie, Bratislava

Jozef Čavojec, redaktor denníka SME, Bratislava

Laura Dittel, riaditeľka, Karpatská nadácia, Košice

Antonín Eliáš, šéfredaktor časopisu OBEC a finance, Praha, Česká republika

Juraj Fekete, **Peter Dóka**, Regionálne poradenské a informačné centrum, Dunajská Streda

Juraj Gallo, ekonóm, Mestský úrad Žiar nad Hronom

Juraj Hipš, riaditeľ, Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica, Bratislava

Andrej Juris, predseda predstavenstva, ZSE Distribúcia, a.s., Bratislava

Róbert Kičina, riaditeľ, Podnikateľská aliancia Slovenska, Bratislava

Daniel Klimovský, odborný asistent, Ekonomická fakulta, Technická univerzita, Košice

Vojtech Kolečák, lekár, Nemocnica s poliklinikou, Trstená

Tatiana Lopusniaková, analytička, Amrop Slovakia, Bratislava

Juraj Nemec, profesor, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Bohumil Olach, šéfredaktor, Obecné noviny, Bratislava

Vladimír Pirošík, advokát a poslanec MsZ, Banská Bystrica

Ivan Rončák, politológ, Ružomberok

Dušan Sloboda, analytik, Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava

Andrej Šteiner, riaditeľ, Karpatský rozvojový inštitút, o.z., Košice

Martin Šuster, ekonóm, Národná Banka Slovenska, Bratislava

Ľubica Trubíniová, projektová manažérka, iniciatíva Bratislava otvorene, Bratislava

Ľuboš Vagač, riaditeľ, Centrum pre hospodársky rozvoj, Bratislava

Jiří Životský, starosta, Sokolnice, Česká republika